

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSКИH DRUŠTEV

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestobo

L. XIX. - 1918 - ŠTEV. 9.

Vsebina „Slovenskega Učitelja“ 9. št. 1918:

O razlaganju težjih mest v bibličnih zgodbah. (A. Č.)	169
O osebnosti in njenem vplivu — zlasti v vzgoji. (J. Filipič)	173
Šola in naše slovstvo. (J. L.)	175
O ženskih poklicih. (Konec.) (Franciška Zupančič)	177
L i s t e k :	
Od Azovskega morja. (Dalje.) (Fr. Silvester)	178
Katehetski vestnik :	
Katehetsko gibanje	181
Katehetske beležke	181
Zgledi, porabni za katehezo	183
Vzgoja	183
Učiteljski vestnik	185
Naša zborovanja	189
Raznoterosti	191

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 5 kron. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 6 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 6 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 7 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednik A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC,
— Tisk Katoliške tiskarne. —

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUGO ŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XIX. V LJUBLJANI, DNE 15. SEPTEMBRA 1918. ŠTV. 9.

O razlaganju težjih mest v bibličnih zgodbah.¹

(Referat A. Čadeža pri katehetskem sestanku.)

Svobodomiselci so pred nekaterimi leti vrgli v svet celo kopico vprašanj z namenom, da bi zbudili med mladino dvome proti veri, da bi jo odtrgali od Cerkve. Monakovski katehetski list »Katech. Blätter« je bil leta 1911., p. 320, objavil okrog 100 takih vprašanj, ki bi utegnili zbegati tudi odrasle, v veri utrjene kristjane. Naj navedem samo nekaj takih vprašanj: Kdo je ustvaril ljubega Boga, če ima vse svoj začetek? — Kaj je delal Bog pred ustvarjenjem sveta? — Ali so mogla rodovitna drevesa rasti (tretji dan), preden je bilo solnce? — Zakaj je prepovedal Bog jesti od drevesa spoznanja dobrega in hudega? Ali ne bi bilo bolje, da bi bil k temu še naganjal, da bi bila modra in bi spoznala, kaj je dobro in slabo? — Ali so imele vse živali dovolj prostora v Noetovi ladji, in dovolj živeža za celo leto? ... Tako gre dalje.

V dobi, ko udarjajo verski dvomi tudi na ušesa otrok, ko je nevarnost, da skepticizem izpodkoplje trdno versko prepričanje otrok, mora učitelj verskih resnic v vseh vprašanjih biti na trdnem. Včasih nam ni prav nič škodovalo, če smo slišali v šoli, da je preteklo od ustvarjenja sveta do Kristusa 4000 let, da je bil svet ustvarjen v šestkrat 24 urah i. dr. Ako bi pa danes katehet te stavke (sv. Cerkev jih ni in jih ne uči) ponavljal, bi morda pa že spravljal v nevarnost vernost poslušalcev.

Otroci slišijo prej ali slej, ali pa berejo v časopisih in knjigah, da je bila zemlja — kakor uči znanost — stvorjena ne v šestih dneh, marveč v milijonih let; da so bili ljudje na zemlji že pred letom 4000 (pred Kr.) i. dr. Ni čuda, če bi nastalo v otroški duši nezaupanje proti veri. Teža bi se pa ne bilo treba bati, če bi bil verstveni pouk pravilen, če bi se težje stvari po potrebi primerno pojasnile.

¹ Objavljamo to razpravo, ker utegne marsikateremu katehetu pripomoči, da ne bo v zadregi, če bi bilo treba dati pojasnila o težjih svetopisemskih mestih stare zaveze. Umevno, da se veroučitelj brez potrebe ne bo motal v taka vprašanja in tako nehote zavajal učencev v morebitne dvome. Poklic njegov je v tem, da kaže mladini lepoto sv. pisma, da razlaga božjo besedo. So pač tudi težavnejša mesta v sv. pismu, ki jih je pa treba razlagati v zmislu in po navodilu sv. katoliške Cerkve. — Povečini bo kazalo, da katehet ljudskošolskih učencev na težave sploh ne opozarja, marveč gre mirno naprej. Treba je vsekako pozornosti, da ne bomo namesto resnice vcepljali dvomov v nežna otroška srca.

Verski pouk mora vsekako vpoštevati trdne znanstvene rezultate, zato je treba več ali manj previdnosti pri razlagi bibličnih mest, ki se je o njih do zadnjega časa še prerekalo. Prva in glavna zahteva za vsakega kateheta je, da se ravna po načelu: samo učeča Cerkev ima pravico in moč, učiti božji nauk, ki ga zajema iz razodenja in izročila; katehetje tolmačijo vsebino bibličnih zgodb v imenu in v zmislu sv. Cerkve. Pravec in vsebino razlage je določila učeča Cerkev na vesoljnih zborih, v papeških okrožnicah (okrožnica papeža Leona XIII. o sv. pismu l. 1893), v novejšem času pa po papeževi svetopisemski komisiji, ustanovljeni l. 1902.

Prof. Roos (Darmstadt)¹ navaja naslednja pravila za razlago:

1. V vprašanih vere in nračnosti ne sme nihče sv. pisma razjasnjevati v nasprotstvu z razlago sv. Cerkve, ali proti soglasnemu nauku cerkvenih očetov.

2. Sv. pismo nas hoče poučiti o veri, ne pa izrecno o znanosti (astronomiji, prirodoslovju).

3. Tam, kjer Cerkev glede razlage ne navaja nobenega določenega nauka (n. pr. kako je umevati »dni« stvarjenja), in kjer zagovarjajo cerkveni očetje in katoliški razlagalci različne nazore, se lahko oprimemo tiste razlage, ki se nam zdi bolj trdna. Seveda s tem ni rečeno, da smemo tudi v šoli učiti katerokoli naziranje. Dvomna vprašanja ne spadajo v šolski pouk ne iz metodiških, ne iz psiholoških razlogov.

4. Treba se je držati tega, da sv. pismo ne nudi zgodovine vsega človeštva pr. Kr., niti vse zgodovine izvoljenega ljudstva ne, ampak zgolj zgodovino božjega razodenja.

5. Kot čudež moramo smatrati samo to, kar se v sv. pismu izrečno navaja kot čudež ter se ne da ne po sebi ne v zvezi z drugimi dejstvi naravno razložiti. (Napačno bi bilo n. pr., če bi mislili, da so se ljudje v puščavi hranili samo z mano; uživali so tudi meso in poljske sadeže.)

6. Glede letnic, ki jih najdemo tudi po šolskih knjigah, moramo biti previdni. Tako n. pr. se imenuje letnica 2500 pr. Kr. — kot čas vesoljnega potopa. Danes postavljajo katol. razlagalci sv. pisma vesoljni potop v dobo med 4000—3000 pr. Kr., nekateri še dalj nazaj. V takih vprašanih ne moremo nobene gotove številke imenovati, marveč dostaviti vselej besedico »približno«.²

Kronologija.

Glede letnic je pomniti, da jih navaja sv. pismo samo prilično in le posamezne. Ker pa dostikrat manjka izhodišča, nam taki podatki ne nudijo jasnega štetja. Tako beremo, da je bil Salomonov tempelj zidan l. 480. po izhodu iz Egipta, v četrtem letu Salomonovega vladanja. Ker pa ni

¹ »Monatsschr. f. k. Lehr.« 1917, p. 426.

² Med katol. komentari za biblične zgodbe so priporočila vredni, dobri in zanesljivi: »Knecht. Prakt. Kommentar zur Biblischen Geschichte«; Herder, Freiburg (pa samo najnovejše izdaje). Posebno dobro in temeljito pouči o težjih bibličnih vprašanih »Schuster-Holzammer, Handbuch zur Biblischen Geschichte«, Herder, Freiburg. 6. & 7. Aufl., bearbeitet von Prof. Dr. Selbst und Prof. Dr. Schäfer in Mainz).

moč natanko določiti ne izhoda iz Egipta, ne časa Salomonovega vladanja, nam zgorajšnje številke ne koristijo veliko. Zdi se tudi, da navaja sveto pismo velikokrat le okrogle številke, n. pr. Savel je vladal 40 let, David 40 let, Salomon prav tako 40 let. Tudi so judje zapisavali številke s črkami, črtami in pikami, kar se pa pri prepisovanju hitro zamenja in zameša, zato se najdejo v različnih tekstih različni podatki. Biblična veda ima nelahko nalogo, da ugotovi trdne točke za biblične dogodke; k temu bodo pripomogle izkopine v Mezopotamiji, Egiptu, Palestini i. dr.

Doslej se more v tem oziru trditi naslednje:

a) O starosti »sveta« t. j. prasnovi — sv. pismo ničesar ne omenja; pove samo, da svet ni večn, marveč da ima začetek. Na ta način pusti sv. pismo dovolj svobode tistim, ki smatrajo, da je bilo za razvoj sveta treba na milijone let.

b) Človek se pojavi na zemlji po sedanjem stanju raziskavanja v 7. tisočletju pr. Kr. Nekateri učenjaki ga postavijo celo v 8. tisočletje.

c) Vesoljni potop je po tem štetju moral biti v 4., morda v 5. tisočletju pr. Kr.

d) Najbližnje točne številke so znane za Ahabovo dobo (njegov poraz 854), in l. 722, ko je Sargon II. osvojil Samarijo. Kar je poprej, se časovno ne da določno označiti ter je treba osobito v šoli — če se sploh imenuje kaka številka, vedno pristaviti »približno«.

Heksaameron.

Znano je, da cerkveni očetje in cerkveni učeniki dneve stvarjenja, kakor tudi posamezna mesta tega svetopisemskega poročila različno razlagajo. Tem razlagam se smemo pridružiti — »salvo iudicio ecclesiae«.

V šoli bi biblično poročilo o dnevih tako-le razložili: »Kakšni dnevi so ti svetopisemski dnevi? Ali so taki dnevi kot naši?« O d. g.: Teža ne vemo; sv. Cerkev se o tem ni izrekla. — »Ali so bile cele dobe?« Morda! Zagotovo tega ne vemo. — »Koliko časa je trajalo stvarjenje sveta?« Morda en trenutek, morda nekaj dni, let, več tisoč, ali pa celo milijon let! Nekateri razlagalci sodijo, da so ti šesteri dnevi cele dolge dobe; utegnejo prav imeti. Drugi menijo, da je Bog Adamu ali Mozesu v sanjah pokazal, da je svet ustvaril, in da je videl Adam (Mozes) šest slik, ki jih je napisal kot šestero dni.

Prazgodovina do vesoljnega potopa.

Kako se je stvarjenje prvega človeka izvršilo v posameznostih, ali hipno in naenkrat, ali polagoma, nam sv. pismo ne pove. Sv. Avguštin svari, naj se ne zanese otročje pojmovanje v svetopisemsko besedilo in naj se v šoli ne rabijo izrazi kakor »gnesti«, »kos ilovice« in podobno. Najbolj bo kazalo, če se poslužimo razlage, da je Bog prvega človeka v trenutku poklical v življenje, da je človek po telesu iz zemlje vzet, duša je pa od Boga iz nič ustvarjena.

Ni dvoma — tako je odločila biblična komisija — da je žena ustvarjena iz moža. Večinoma se razlagalci strinjajo v sodbi, da je treba besedilo sv. pisma umevati dobesedno in ne le kot vizijo Adamovo.

Nikakor se ne sme dvomiti o raju, t. j. o srečnem stanju prvega človeka, kakor tudi ne o zapovedi, ki jo je Bog dal. (Odlok bibl. kom. 30. jun. 1909.) Ali je bilo drevo jablana ali smokva — ni znano. Tudi glede studenca, ki se je raztekal na štiri reke, sv. pismo ne pove nič natančnega. Nekateri imenujejo sedanji reki Evfrat in Tigris; toda kdo ve, če se ni tek vseh ondotnih rek ob vesoljnem potopu popolnoma izpremenil?!

Kako ravnati v šoli? Zgodovinsko dejstvo drži. O kraju in o kakovosti raja pa ne kaže nič podrobnejšega navajati. Sme se reči: Kje je bil ta lepi vrt, ne vemo; vsekako v Aziji, približno tam, kjer tečeta Evfrat in Tigris. Katere so one štiri reke, ne moremo naravnost trditi. Če vse še danes teko, ne moremo točno povedati, kajti ondi je bil vesoljni potop; kakšen je svet tam sedaj, to že vemo; kakšen je bil poprej — tega pa ne vemo.

Težave napravlja nekaterim razlaga, kako je Eva zapeljala kača, ki je iz nje govoril hudič kot zapeljivec. Po izjavi bibl. komisije (30. junija 1909) ni dvomiti, da je Eva bila zapeljana po kači, večina razlagalcev sodi, da je kača v resnici govorila, četudi nima govornih organov. V šoli se reče: Hudič je govoril iz kače; povzročil je človeške glasove.

Kako razložiti prekletstvo? Nikakor ne smemo misliti, da se kača poprej ni plazila po trebuhu, ali da zemlja poprej ni rodila trnja in osata. Pomen je globlji. Zunanost kače in zemlje se vsled prekletstva ni izpremenila; le razmerje med živalstvom in človekom, med zemljo in človekom je postalo drugačno. Živalstvo — poprej tako prijazno do človeka — postane plaho in divje. Zemlja, ki je poganjala že poprej trnje in osat — je rodila vse to po grehu človeku; razmerje med zemljo in človekom se je poslabšalo. Poprej je zemlja dajala človeku vsega potrebnega brez čutnega trpljenja (delo mu je bilo veselje), sedaj je obdeloval zemljo »v potu svojega obraza«.

Očaki in njih visoka starost. Sv. pismo našteva od Adama do Noeta 10 očakov; od tu do Abrahama pa zopet toliko. Njih starost pojema od 969 do 110 let. — To izredno starost in številna leta so skušali nekateri zamenjati z meseci in s četrtletji. Drugi so hoteli, da znači ime enega očaka celo družino (očeta, sina in vnuka). Vse te razlage je treba odkloniti že zato, ker opisuje isti pisatelj, ki navaja leta očakov, tudi vesoljni potop, kjer je pa eno leto tako dolgo, kot naše. Visoka starost se da utemeljiti z naravnimi in nadnaravnimi razlogi:

a) Še danes dožive posamezniki starost do 130 let; na Bolgarskem in Romunskem je nad 100 letnih starcev prav veliko. Čimbolj gremo nazaj v zgodovini, tem večjo starost najdemo pri ljudeh. Kakor je bilo poprej mnogo stvari večjih in močnejših, tako smemo soditi tudi o človeku v prvi dobi.

b) Glavni razlog za tako veliko starost nam je pa božja previdnost, ki je na ta način poskrbela, da se je božje razodenje nepokvarjeno ohranilo in podedovalo, in da se je človeštvo tem hitreje namnožilo. — Visoko starost najdemo prav tako tudi pri očakih Grkov, Perzov, Kinezov, Indijcev.

(Dalje.)

O osebnosti in njenem vplivu — zlasti v vzgoji.

J. Filipič.

V 7. številki lanskega letnika »Pharus« sem prebral razpravo z naslovom: Die Persönlichkeit des Lehrers. Iz tega članka sem spoznal na kratko duševne in telesne lastnosti, ki jih mora imeti dober učitelj, obenem sem se pa tudi nekoliko uveril, kako velik vpliv ima učiteljeva osebnost pri poučevanju učencev. Nehote se mi je pri tem tudi zbudilo vprašanje, kakšen mora biti šele vpliv osebnosti vzgojiteljeve na njemu izročnega gojenca. S tem namenom sem odprl še to in ono knjigo, ki jo v naslednjem navajam, in tako je nastal pričujoči sestavek. V njem hočem

1. opozoriti na vpliv osebnosti, oziroma lepega zgleda sploh — zlasti še v vzgoji,
2. podati glavne znake prav pojmovane osebnosti in
3. začrtati sredstva, s katerimi moremo sami sebe razviti v osebnost.

Velik je pred vsem vpliv osebnosti v zgodovini. Že dr. Ehrhard je postavil v svoji knjigi »Katholicismus und das zwanzigste Jahrhundert« načelo, da dajejo kulturnemu napredku iniciativo ne družbe, pač pa posamezne osebnosti,¹ in apologet Weiss pravi: »Ena sama oseba odtehta cel narod.«² Pisatelj Mohr pa pristavlja: »Ne le možje, ampak tudi nekatere žene so vtisnile pečat celim stoletjem.«³ In res! Ne moremo si misliti krščanstva brez Kristusa, izloma brez Mohameda, nemške reformacije brez Lutra. S Karlom Velikim se je pričela svetna oblast Germanov, z Aleksandrom Velikim je zmagala helenska kultura nad vzhodom. Kdo more ločiti najslavnejše čase Francije od Napoleona, velikost in slavo Prusije od Friderika Velikega, novodobno nemško cesarstvo od Bismarka, jugoslovansko deklaracijo od našega Kreka?

Sicer so podobne ideje kot so jih udejstвили ti odlični velikani človeškega rodu, živele tudi v drugih sodobnikih; toda uprav njihovega iniciativnega duha je bilo treba, da so splavale one velike ideje v živ-

¹ Prim. Hermann Weimer: Der Weg zum Herzen des Schülers. München, str. 15—16.

² Franz X. Kerer: Die Macht der Persönlichkeit. Regensburg, str. 2.

³ P. Konrad Mohr: Mehr Wille! Essays über Willens- und Charakterbildung. Paderborn 1914, str. 126.

ljenje, da so se sprijaznili z njimi tisoči in tisoči drugih, celo takih, ki so bili izprva popolnoma nasprotni.¹

Velik je vpliv osebnosti tudi v posameznih poklicih. Očividno je večkrat ta vpliv zlasti pri zdravnikih. »Vsi veliki zdravniki, ki jih srečamo v zgodovini,« piše Martin Faßbender v svoji knjigi »Wollen, eine königliche Kunst«,² »so že s svojo osebnostjo zbudili spoštovanje in v vsem svojem žitju in bitju kazali nekaj odločnega;« dalje zatrjuje, da veliki zdravniki ravno s svojo osebnostjo instinktivno vplivajo neposredno na dušo pacientovo in potom duše posredno na pacientovo zdravje. Tu sem tudi spada teorija modernih o zdravstveni sugestiji. »Ali ne vpliva včasih ena beseda bolj ko vse medicine,« pravi znani Levy.³ Kar pa velja o zdravnikih, velja — morda še bolj — o igralcih, pisateljih in govornikih. Uspeha jim ne zagotavlja nvanja privajenost (glas, mimika, tempo, geste, ideje); ne, predvsem je merodajen vpliv celotne osebnosti. Zato je prva zahteva dobrega govornika, da požlahtni svojo notranjost in predvsem samega sebe usovrši v veliko osebnost, kot pravi Cankar: »Le tistemu, ki je bil neustrašen, zadnje resnice željan, posegel v lastne globočine, le tistemu se razgrnejo vse prispodobe, se odpro katakombe v srcu brata. ... On vé, da je ob tistem času, ko je blodil po hramih in stopnicah svojega srca, hodil s prižgano lučjo po zaklenjenih svetiščih svojega bližnjega, vsakega in vseh.«⁴

Konkretno se dá zasledovati vpliv osebnosti tudi v družinskem življenju. Že o starših pravi dr. Weimer: »Le osebnost je tisto, ki združi moža in ženo za vedno.«⁵ Kako velik je bil vpliv Avguštinove matere na njenega moža, nam sv. Avguštin sam pripoveduje. Še večji pa je vpliv osebnosti staršev na otroke: »Le-ta,« pravi zopet dr. Weimer, »vtisne otroku v dušo tako globoke sledi, da je ni moči, ki bi jih mogla kdaj izbrisati.«⁶ Veliki socialni škof Ketteler pa piše: »Die Erziehung des Menschen wird in den ersten sechs Jahren auf dem Schoße der Mutter vollendet. Was sich in späteren Jahren im Kind entwickelt, hat die Mutter vielfach in den ersten Lebenstagen dem Herzen des Kindes eingepflanzt. Die Eindrücke, die in frühester Jugend in der weichen, biegsamen, für jeden Eindruck empfänglichen Seele des Kindes gegeben werden, werden so zur anderen Natur des Kindes, daß sie sich später nicht mehr verwischen lassen.«⁷ Ni torej čudno, če poroča konvertit Hugh Benson o verskem vplivu, ki se je prelival v njegovo dušo iz očetove osebnosti,

¹ »Po treh letih najtežje preizkušnje je vstal mož najčistejše ljubezni do vseh ponižanih in razžaljenih ter v preprostem stavku izrekel to, kar je bilo že sto let v glavah najboljših mož zatiranega naroda« (Jugoslovan o dr. Kreku v članku: Prehod v novo dobo, 1918, št. 27, str. 1.).

² Freiburg-Herder 1916, str. 112.

³ Čas.

⁴ Ivan Cankar: Podobe iz sanj, str. 9.

⁵ L. c. o. c.

⁶ Ibidem.

⁷ Peter Saedler S. J.: Mütterseelsorge und Mütterbildung, str. 41.

sledeče: »Njegova intenzivna osebnost in njegova takorekoč strastna vera je vedno napravila name vtis, da se mu zdi nedostojno za njegove otroke, če se slednji brez ugovora ne vkloni njegovi sodbi.«¹

S tem pa smo se dotaknili stvari, ki je za nas najbolj pomembna, namreč v zgoje. Tudi v vzgoji je osebnost vzgojiteljeva predvsem mero-dajna. Pa zakaj? Razlog je psihološki.

Kar namreč velja o pojmih pri pouku, da jih tem lažje pojmuje-mo, čim bolj ostro so obrisane čutne predstave teh pojmov, isto velja tudi o krepostih. Čim izraziteje je utelešena krepost v čutni predstavi, tem lažje jo posnemamo. Zato so rekli že stari: »Longum iter per praecepta; breve et efficax per exempla« in zopet: »Validior operis, quam oris vox. Fac ut loqueris, et me facilius emendas«. In res! »Lep zgled,« pravi Ciceron, »dvigne duha, oplemeniti srce in vzpod-bode voljo.«² Lep zgled ti kliče ne samo »moraš«, ampak tudi »moreš« in s tem zbuja zaupanje v samega sebe in vabi k posnemanju.

In če to velja za človeka vsake starosti, koliko bolj še za mladega človeka. V njem vse vre, vse hrepeni po svobodi, zato mu je vsaka direktna zapoved in prepoved zoprna. Imponirajo mu le ljudje, ki doživljajo isto, kar naj bi doživljal tudi sam; zato išče v svojem idealizmu in hrepenenju takih vzorov.

Prav zato zahtevajo katoliški pedagogi — ne samo iz intelektualnega, ampak tudi iz pedagoškega stališča — pouk v bibličnih zgodbah, ker nas uprav konkretni zgledi iz svetega pisma uvajajo v duševne boje drugih ljudi. Zato zbira Foerster v svojih spisih pesmi, pregovore, prispodobe, anekdote, zgodovinske dogodke, da pokaže na ta način mladini vsebino nra-vnih resnic v vsej celoti. In prav iz istega stališča je umljivo, da se celo protestantje v novejšem času vračajo k češčenju svetnikov.³

Če so pa pomembna v tem oziru že naštetá vzgojna sredstva, koliko bolj odločilna bo šele osebnost vzgojiteljeva. Le-to ima gojenec pred očmi po cele ure, cele dneve, cele mesece in leta. Ob njej raste duševno in telesno, ob njej prebije vse krize mladih let, ob njej doživlja vesele in žalostne dogodke tako, da osebnost gojenčeva postane v resnici odsvit duše vzgojiteljeve.

(Dalje.)

Šola in naše slovstvo.

J. L.

Domačemu slovstvu naj bi se posvetilo nekoliko več pozornosti vsaj v višjih oddelkih naših ljudskih šol in v ponavljavnih šolah. Seveda ne bo nihče zahteval, da bi obravnavali stvarino tako natančno, kakor se to godi po srednjih šolah ali kakor obravnavajo to reč slovstvene zgodovine.

¹ Hugh Benson: Bekenntnisse eines Konvertiten, str. 13.

² Cit. Faßbender o. c. 213.

³ Prim. citat. Hilty-a v Faßbender o. c., str. 150—151.

Učitelj bi otrokom povedal pač le to, kar otroke zanimlje, brez vsake učenostne razlage.

Ali je pa to zares potrebno?

Meni se zdi, da je. Saj nas že šolske knjige same k temu silijo. Skoroda pod vsakim berilnim sestavkom beremo kakšno ime naših pisateljev, n. pr. Anton Medved, Anton Martin Slomšek, Andrej Praprotnik, Ivan Tomšič, Franc Prešeren, Simon Gregorčič, Josip Jurčič i. t. d. Včasih je kak sestavek samo okrajšan, pa mu je pripisana opazka: Po Iv. Tomšiču, po Fr. Erjavcu, po Mateju Tonejcu in po drugih. Marsikaj je vzetega iz mladinskih listov in drugih knjig brez podpisa. Tako beremo: Jz »Vrtca«, iz »Angelčka«, iz »Spominskih listov«.

Otroci tudi berejo ta imena. Radovedni so, zakaj so pripisana v knjigo. Radi bi vprašali, pa si ne upajo. Gospod učitelj bo marsikomu ustregel, če bo povedal par črtic iz življenja dotičnega pisatelja. Kdo ne bi rad poslušal, kako je mali A. M. Slomšek silil v šole. Celó pri oranju je bral knjige. Človek kaže v mladosti, kaj bo v starosti. Slomšek je kot pastir pridigal svojim tovarišem na paši, pozneje je postal škof in silno ljubil otroke. Napisal jim je veliko lepih knjig. »Blaže in Nežica v nedeljski šoli.« »Šola veselega petja.« — Ali: Ivan Tomšič je bil učitelj v Ljubljani. Vedel je, da mladina rada bere lepe povesti, začel je izdajati »Vrtec«, ki ga še danes radi bero pridni otroci. — Prešernovo ime je še sedaj zapisano v ribniški zlati knjigi. Bil je eden najpridnejših učencev.

Posebno v krajih, kjer je bil kak pisatelj doma, naj gospodje učitelji to otrokom povedo in pokažejo — če mogoče — tudi rojstno hišo. Eni otroci morebiti vedo, da je bil v tisti vasi kak imenitnejši mož doma, velika večina ne bo nič vedela. Pa je vendar ponos že za otroke, če vedo, da je bil v njihovi vasi doma tak mož, da je celo v šolskih knjigah tiskano njegovo ime.

V rojstnem kraju M. Tonejca sem enkrat z otroki obravnaval neki njegov berilni sestavek. Nazadnje vprašam: »Kdo je bil pa ta Matej Tonejec?« Sprva splošen molk. »No, Minca, kaj misliš?« Pa se skorajži njegova nečakinja in pove: »Ta je bil pa naš.« »Aaa, vaš?« Vihar začudenja po šoli. — Ali ne bo ponos za otroke v Komendi, če vedo, da hodijo v tisto šolo, v katero je hodil pred več leti neki deček Janez Krek, poznejši dr. Jan. Ev. Krek, čigar ime je danes znano malodane po vsi Evropi. Istotako za učence v Škofji Loki, kjer je hodil v 4. razred.

Otroci radi bero knjige iz šolske knjižnice. Tudi pri tem branju navajajmo mladino na to, da bo vedela, kdo je dotično knjigo spisal in če le mogoče, povejmo kaj o dotičnem pisatelju. Mnogo več zanimanja imaš za knjigo, če veš, kdo je dotični pisatelj, kje je živel, oziroma kje živi. »Na, te knjige beri. Finžgar jo je spisal,« je dejal nekdo, ki je v društveni knjižnici delil knjige. »Ali veš kdo je Finžgar?« »Nič ne vem. Ali mar še živi?« »Vidiš, ta gospod je sedaj župnik v Sori.« Tam je takrat služboval. »O, potem ga pa poznam. Enkrat sem ga slišala pridigati. Še danes bom vse prebrala.«

Koliko pa povejmo otrokom iz našega slovstva?

Ni treba veliko. Toliko, da se jim zbudi zanimanje za to stvar. Povej predvsem, kje je bil dotični pisatelj rojen in kaj je bil. Če veš kaj iz njegove mladosti, povej tudi to. Mogoče je kdo v tistem kraju služboval, kjer sedaj ti deluješ. Povej tudi to. N. pr. Praprotnik v Škofji Loki, Jaklič v Škofji Loki, Janez Volčič v Šmarjeti... Zaenkrat bo zadostovalo. V poznejši dobi, ko bodo prišli naši ljudje iz šolske sobe v društveno dvorano, bodo lahko še več izvedeli o naših slavnih možeh. Kdor bo šel naprej v srednje šole, bo znanje še poglobil.

Pokažimo naši mladini, kar je našega. Pokažimo ji vrline naših slavnih mož. Če je na kom senca slabosti — to pa lepo pokrijmo s plaščem pozabljenosti.

Upam, da bi tak-le slovstveni pouk prinesel mnogo življenja v naše šole in mnogo šole za življenje.

O ženskih poklicih.

Franciška Zupančič.

(Konec.)

Poklic, ki si ga mladenka samovoljno izbere in ki je njeni individualnosti primeren, nudi bogato notranje zadovoljstvo; v njem se strnejo vse plemenite zmožnosti z ozirom na določeni, jasno začrtani cilj.

Poklic učiteljice, bolniške strežnice, zdravnice udejstvuje najbolj izrazito one duševne in telesne zmožnosti, ki so ženski naravi posebno vrojene: moči skrbnosti, zvestobe v najmanjšem, vestnega izvrševanja, duševnega sočutja, neumornega potrpljenja in priročne spretnosti. To so one ženske kreposti in prednosti, ki jih označimo z izrazom »materinstvo«.

Sedanost nas je uverila, da se prilegajo ženski naravi še raznovrstni drugi poklici socialne smeri. V tovarni, v oskrbi za invalide, v sirotinski oskrbi in mnogo drugih socialnih poklicih deluje žena z vrlinami, ki jih vsebuje materinstvo. Redke so izjeme, ki najdejo v abstraktnem modroslovnoznanstvenem poklicu svoje zadovoljstvo. To so docela izredne prikazni, ki se s posebno zmožnostjo posvete tej ali oni znanosti.

Pretežna večina stremi za »življenjem«, in marsikatera dijakinja, ki se bliža koncu študij, hrepeni po uri, ko bo iz duševnega dela, ki se ji mnogokrat dozdeva breme, zajemala in liki virček žive vodice napajala žejne otroške duše. Šele v dotiki z resnim življenjem, v uporabi ženskih zmožnosti, najde večina ženâ pravo, notranjo srečo.

Na to potrebo ženske duše se je treba pri izbiri poklica posebno ozirati. In v izbranem stanu naj se te ženske zmožnosti negujejo, dalje razvijajo in izpopolnjujejo. Dohodek naj ne bo v prvi vrsti stremljenje žene, dasi že z ozirom na pravičnost sme in more zahtevati polno plačilo za svoje delo. Ženski poklic, ki je navezan le na višino prejemkov in zre v tem edini cilj, povzroča duševno uboštvo, notranjo praznoto. Tedaj se čuti žena — dasi v dobri zunanji situaciji — kakor pohabljen in zavida z nezadovoljnim srcem najrevnejšo mater in gosposinjjo. In iz take du-

ševne zaagate išče marsikatera nesrečnica pot do varljive sreče, ki jo najde le z izgubo lastne časti.

Ženska osebnost naj se torej kolikormoč izpopolnjuje in naj pride povsod in v vsakem stanu do veljave. Tako na primer se sponaša lahko v resnem, hladnem delokrogu pisarn, tovarn, v katerem vlada med posameznicami medsebojna obzirnost, postrežnost, vljudnost, zanesljivost, najlepše soglasje, prepojeno z dihom osebne ljubeznivosti.

To so posledice domoskrbne ljubezni, ki izvira vedno in povsod iz ženske osebnosti, in ki je lastna tudi nezatni hišni strežnici v najtemnejših velikomestnih sobah, kamor vsiplje luč in toploto. Dočim ima zdravnik le bolj ozir na pojav bolezni in v svojem delovanju vpošteva le telesnost, išče idealna strežnica v svoji nežnočutnosti vplivati na bolnikovo notranjost.

Kraljestvo šolske sobe ženski ni le posredovalnica spoznanja in vednosti. Tu zida in stavi prehod od naravnega do nadnaravnega; njena verstveno prepojena duša veže z zlatimi nitkami duše otrok na Boga.

Ženska, ki tako izvršuje svoj poklic, najde v njem ono toploto, ono globoko notranjo srečo zadovoljstva, po kateri hrepeni srce žene z vsako mišico.

Od Azovskega morja.

Iz dopisov bivšega vojnega ujetnika nadučitelja Fr. Silvestra. (Dalje.)

Dva kosa kruha. (Berdjansk, 18./31. avgusta 1917.) Popoldne. Na dvoru kmetske hiše. Nekoliko korakov od mojega ležišča kipi — ruski »sup«, Nedaleko na zapadu grme topovi... Veseli kozák odreže velik kos hleba in ga podá trudnemu, lačnemu, nedopovedljivo duševno izmučenemu — slovenskemu učitelju — — —.

Čez tri leta! Danes sedim poslednji dan na prvem prostoru galerije v berdjanskem mestnem gledališču. Na odru, v parterju in v dvonadstropnih ložah je zbran cvet okraja. Vrši se štiridnevno zborovanje ljudsko-šolskih učiteljev berdjanskega ujezda.

Ruski tovariši so mi preskrbeli vse pravice in zato neboječe, ponosno in samozavestno, po deset ur na dan sledim velepomembnim razpravam učiteljskega parlamenta. — Vsak dan polno gledališče, nikogar ne manjka. Res velika požrtvovalnost za današnje dni, ki jo neti le neomahljivo prepričanje za dobro stvar in trdna vera v veliko, svetlo bodočnost. —

V šolsko-cerkvenem oziru so zavzeli ruski učitelji s štiripetinsko večino stališče, zame popolnoma nesprejemljivo. Prepričan sem, da pokaže nedaleka bodočnost tudi njim najzanesljivejša pota ki pravi omiki, saj je naš Slomšek povedal vsemu svetu:

Šola in cerkev sta sestrici dve,
ena brez druge biti ne sme. —

Za enkrat pa, prosim Vas, povejte ruskim učiteljem, ki jih je usoda posadila na avstrijski plen, da se njih kolegi v novi, demokratični državi trudijo resno in uspešno za ljudsko prosveto.

Da zdravstvujet vse dobromisleče rusko učiteljstvo! Živela slovenska Slomškova zveza! — Vaš nadučitelj Fran Silvester.

Revolucija. (Berdjansk, 25. aprila 1918.) Zadnjih štirinajst dni smo doživeli v Berdjansku kritične minute, kakor še nikdar. 18. aprila so pregnali invalidi s pomočjo delavcev — menjševikov — boljševiško komando. Krvav ulični boj, 24 mrtvih, mnogo ranjenih. — Pomorščaki in krasnogvardejci so se skoro maščevali: 22. aprila so iz bojnih ladij bombardirali mesto; granate in šrapneli so razrušili mnogo poslopij. Na srečo ni bilo mnogo človeških žrtev. — 23. aprila bojazen pred novim bombardiranjem.

24. aprila, na svetega Jurija dan, je vstopil v Berdjansk avstrijski bataljon z artiljerijo, težko pričakovan in veselo pozdravljen od vseh trpečih meščanov. Boljševiki ušli. — Zopet sedim za pisalno mizo v Ujezdni Zemski Upravi. Vaš Bohinjski.

V mestnem sadu. (Berdjansk, 9. maja 1918.) Danes sem bil zopet enkrat v mestnem sadu. Ni nič posebnega ta vrt, pa ruska dekleta kaj rada hodijo sem, da lahkoživim oblekogledom kažejo novo obleko, svetle čeveljčke, moderni klobuček, napudrano lice in svoje razigrano in koprneče srce.

Kakor v procesiji se sprehajajo mladi ljudje gori in doli po senčnatem drevoredu, kupujejo in darujejo cvetlice, »streljajo« z očmi na vse kraje, uganjajo večalimanj umestne šale in grizejo semenčke, brez katerih v Rusiji — ni življenja.

Z dvema Germancema saksonskega polka hodim med pestro publiko in jima tolmačim to in ono. Nemškim tovarišem kaj dopade tukajšnje veselo življenje, prijazni ljudje, zlasti pa seveda beli, dobri hleb, ki ga je pri nas še vedno več kot preveč, za kar čast in hvala Bogu! —

Z zahajajočim solncem belosnežni svet zapusti »mladosti raj«.

Pod boljševiki. (Berdjansk, 10. maja 1918.) Boljševiška komanda v našem okraju je trajala približno dva meseca. Med uradi, ki jih je sprejela pod svoje okrilje »Vlast Sovjeta«, je bila tudi »Ujezdnaja Zemskaja Uprava« z vsem uradniškim aparatom. Tako smo tudi mi, v »Oddelu Narodnaĝo Obrazovanja« dobili komisarja, Nemca Tilmana.

O dvomesečnem delovanju boljševizma s posebnim ozirom na šolstvo, če Bog dá, doma kaj več; danes le par spominov.

Komisar Tilman, mladenič 24—26 let, miren človek, idealna, simpatična oseba. Točen v uradovanju, pomaga kolikor more. Ker je bila zemška blagajna prazna, je Tilman izdal ukaz, plačevati učiteljstvo iz občinskih sredstev. »Kjer ni denarja, naj se plača učiteljem na račun kra-

jevnih buržujev, s katerih naj se jemlje po potrebi kontribucija.« Tako enostavno je rešil naš komisar finančno vprašanje učiteljskih plač.

Ker se je mnogo učiteljev vrnilo iz armije, so ostali zamestitelji brez službe. Tilman je odredil, da dobijo plačo do konca leta in se uporabljajo kot namestniki bolnih učiteljev po okraju. —

Tudi nam je bilo za boljševikov prav dobro. Za nas po pisarnah so priznavali 6 urno delo. Plača pa sledeča: Imel sem dva meseca po 300 rubljev (tristo rubljev), a po novi, pred odhodom »Sovjetskoj Vlasti« predlagani demokratični regulaciji bi dobil mesečnih 384 rubljev (tristo štiriinosemdeset rubljev).

Tako se plačujejo pri nas ne zakotni pisači, ampak ministri.

V usodni dan bombardirovke Ujezdne Zemske Uprave je bil med uradništvom, ki je čuvalo svoje življenje po raznih hodnikih, tudi Tilman. Videl sem ga zadnjikrat. Pozneje je izginil nevesekam in tako ubežal usodi drugih komisarjev berdjanskega mesta, ki so bili od došlega oficirskega korpusa večinoma — razstreljeni.

Ne popolnoma soglašajoč s taktiko Tilmana, ga ohranim v najboljšem spominu.

Na pokopališču. (Berdjansk, 21. maja 1918.) Danes sem bil zopet na pokopališču, kjer stoji mala cerkev, posvečena sv. Nikolaju Čudotvoritelju. Na njegov praznik se je po stari pravoslavni navadi v božjem hramu sredi božje njive zbralo mnogo vernih kristjanov, da počaste spomin popularnega svetnika in obišejo tiho domovanje, kjer mnogi spe nevzdravno spanje.

Na nekaterih grobovih so položene bele štručke (francoli), na drugih kolački, na tretjih kuhana sladka pšenica (kutjá), okrašena s konfetami — dar blagoslavljačemu sveščniku. Ravnokar je prišel s kadilnico v roki in se ustavil pri prostranem grobu. Velik lesen križ. Napis: »Žrtve boljševičeskega nasilja 18. in 22. aprila 1918. 25 ljudi!« Duhovnik pokadi gomilo, moli prelepe staroslovenske molitve in poje »Večnuju pamjat«. Nazadnje dá poljubiti bliže stoječim sveto razpelo.

Sploh opažam danes na pokopališču več resnobe kot sem je videl 13. maja.

Doma se spominjamo pokojnikov 2. novembra, Rusi pa prvi ponedeljek po velikonočnih praznikih. Na vse zgodaj peš in na vozeh se pomika truma za trumo na goro, proti pokopališču. S seboj vozijo in nosijo razna velikonočna jedila, da jih zaužijejo na s cveticami ozaljšanem grobu pokojnih. Molijo in jokajo, smejejo se in norčujejo, pijejo in pojejo. Še harmonika se oglasi. Fantje so nekoliko preveč razposajeni, dekleta premalo sramežljiva —. Zelo zadovoljni so mnogi berači, ki so od groba do groba nabrali cele vreče predobrega maslenega kruha (pashe) in še drugih sladkosti.

A mrtvi? Goreče, pobožne molitve bi bili gotovo bolj veseli, kot starokopitne, pokopališča nedostojne — veselice. Bohinjski.

Prerok. (Berdjansk, 1. junija 1918.) »Alle werden bestraft; Rußland wird von Deutschland, Deutschland wird von England bestraft.« — Ko

sem leta 1916. praktično izučaval kmetski stan tam v nemški vasi Rudnerwajde (Pšeničnoje), sem šel nekega večera k sosedu. Beseda besedo prinese in govoreč o ciljih in koncu vojne, je izrekel sivi, bolelni menonitovski duhovnik, Nemeč z dušo in telom, v začetku dopisa navedene besede, utemeljujoč jih z znanim izrekom Zveličarjevim, naslovljenim — apostolu Petru.

Nisem ga razumel. Zmagonosno je namreč takrat general Brusilov prodiral v Galicijo.

Danes razumem prvi, a ne razumem še drugega dela pridigarjevega izreka.

Bližnja bodočnost nam pokaže, če je bil sivi, menonitovski pridigar — dober prerok.

Fran Franovič Bohinjski.

(Dalje.)

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

»Kratke zgodbe s krščanskim naukom za prvence«. Dunajski škofijski list (1918, XII., 83.) razglaša, da izide pred pričetkom šolskega leta 1918/19 v c. kr. založbi šolskih knjig na Dunaju in v Pragi knjižica z naslovom »Katholisches Religionsbüchlein für die unteren Klassen der Volksschule«. Oskrbela jo je katehetska sekcija avstrijske Leonove družbe. Slike (70) Filip Schumacherjeve.

Ta šolska knjiga — tako naroča dunajski škofijski list — naj se rabi v nastopnem učnem letu v 1. razredu kot navodilo za kateheta, v 2. razredu pa kot učna knjiga za otroke; od šolskega leta 1919/20 dalje pa tudi v tretjem razredu, na trirazrednicah, kjer se otroci 3. in 4. šolskega leta skupno poučujejo, pa tudi zanje.

Pri bibličnem pouku se more ta knjižica izven Dunaja začasno uporabljati tudi v 4. in 5. razredu.

Z uvedbo te knjige so obenem odpravljene vse druge doslej predpisane šolske knjige.

* * *

V ljubljanski škofiji bomo dobili podobno knjižico »Kratke zgodbe s krščanskim naukom za prvence« šele za šolsko leto 1919/20. Tako vsaj za trdno upamo. Kakor znano, smo se odločili, da priredimo podobno knjižico za prve tri

razrede v okviru Pichlerjevega vzorca, vendar tako, da bo skoraj samostojno delo, umerjeno za slovenske razmere, sestavljeno v slovenskem duhu. Knjižica je v rokopisu takorekoč že dovršena; le za slike bo treba še borbe.

Po vsem soditi bo slovenska knjižica kolikormoč ustrezala, obenem pa zadoščovala za navadne razmere tudi kot knjižica celotnega krščanskega nauka.

Pripomnimo, da sestavlja dunajski katehet msgr. V. Pichler tudi k a t e h e z e, ki bodo katehetom uporabo nemškega »Religionsbüchlein« izdatno olajšale. Prvi zvezek je že izšel. (Verlag des Kathol. Volksbundes für Oesterreich, Wien, I., Predigergasse 5.) Drugi zvezek je napovedan za ta mesec. Več o tem prihodnjič.

Katehetske beležke.

Znano — a se rado pozabi. Ob pričetku šolskega leta in novega katehetskega prizadevanja ne bo odveč, če opozorimo na nekatere stvari, ki bodo vsem katehetom prav prišle, kajti tudi znana pravila in navodila se hitro izmuznejo iz prakse, če si jih večkrat ne pokličemo v spomin.

1. Skrbi, da te bodo otroci razumeli. Govori razločno, ne da bi kričal; rabi také izraze, da bodo otrokomumljivi. Prilagodi se otroškemu umevanju. Mestnim otrokom dostikrat niso jasni pojmi

iz kmetiškega življenja, nasprotno jim je pa marsikaj domačega, kar je treba kmetiškim otrokom šele pojasnjevati.

2. Nikar ne misli, da imaš pred seboj visokošolce, ki poslušajo tvoje predavanja. O t r o k e poučuješ, ki morajo s teboj sodelovati, misliti, sklepati. Pritegnij jih k sodelovanju. Zgolj akromatična metoda torej ni na mestu.

3. »Repetitio est mater studiorum«, to pravilo je zlata vredno, a ponavlja naj se ne le tvarina, ki je že predelana, marveč ponavljati je treba pri podavanju, pri razlagi, pri vsakem pouku.

4. Pouk zgodb sv. pisma bo tem zanimivejši in za otroke tem privlačnejši, če se bodo privadili tako paziti, da bodo mogli nauke (lastnosti božje, značaj greha i. dr.) sami izluščiti iz podavane tvarine.

5. Uporaba po končani katehezi v obliki splošnega moralnega stavka ali nauka nima kaj pomena. Nauk, ki sledi n. pr. iz razložene zgodbe, naj se, če je le možno, takoj udejevi. — Včasih se more izvršiti kako dobro delo še isti dan, ali pa se naloži kot tiha, zasebna vaja posameznim otrokom do prihodnje ure.

6. Katehet, ki je vnet za svoj poklic in vzorno vzgojo otrok, bo oplodil otroška srca z bogastvom božjih resnic, a skušal bo tudi vplivati na čuvstva ter zbujati ljubezen do čednosti in stud nad grehi. Za to je pa potreben notranji ogenj. Kdor hoče užgati, mora sam gorjeti. »Nemo dat, quod non habet.« Kar se danes toliko poudarja, da namreč šola ni le učilnica, marveč vzgojilnica, na to mora gledati v prvi vrsti katehet.

7. Ako porabiš ves čas in si za katehezo dobro pripravljen, boš imel še dovolj prilike za izpraševanje. Vprašaj vsako uro veliko otrok, kajti pridnim je vsekar zadostilo za marljivost, kadar so vprašani in točno odgovore. — Izprašuj pa vsekrižem in ne le zglednih otrok.

8. »Molitvice« je treba trajno ponavljati tudi v višjih razredih. Znati jih morajo vsi kakor očenaš.

9. Otroci naj žive s cerkvenim letom. Opozori jih vselej na bližajoče se praznike (praznik), na postne dneve, cerkvene obrede.

10. Cerkev naj bo otrokom res svet kraj. Tu naj pokažejo pred celo občino,

kako jih katehet vzgaja, česa so se naučili pri uri krščanskega nauka za krščansko življenje.

11. V šoli je treba nastopati vsekdar s primerno resnostjo, v obleki, ki je stanu primerna. Marsikdo se navadi, da neprestano ponavlja posamezne besede, kakor »namreč«, »torej«, »kajpada«, »kajneres« i. dr. Tega se niti sam ne zaveda ne; zato je pa svetovati, da si dovolijo gg. tovariši medsebojne

12. hospitacije, ob katerih se prijateljsko opozore vsaj na očitne pogoške in napake.

13. Rabi kredo in tablo, kjer in kadar je prilično. Zapisuj markantne besede, stavke, napravi kratko sliko, nariši kosček zemljevida!

14. Ne pozabi na slike, zemljevid in druga ponazorila, ki so ti na razpolago. Če jih ni, stori vse potrebno, da jih šolska oblast preskrbi.

15. Križ (razpelo) naj ima častno mesto na sprednji steni. Če je kaj pomanjkljivega v tem oziru, poskrbi, da bo red.

Iz novega cerkvenega zakonika. Cerkevno pravo našteva med zakonskimi zadržki tudi »duhovno sorodstvo«, ki nastane vsled botrinstva pri sv. krstu in sv. birmi. Po prejšnjih določilih krstni botri niso mogli ne s krščencem ne z njegovimi starši skleniti veljavnega zakona. Prav taka ovira je nastala tudi vsled birskega botrinstva. Novi cerkveni zakonik (cc. 768, 1079) st a r š e v ne omenja, tako da je v veljavi le še zadržek, ki brani zakon med krstiteljem in krščencem ter med botri in krščencem. Tudi birme zakonik tu ne omenja. Vsled tega se mora katekizem v teh vprašanjih, oziroma odgovorih popraviti, in sicer vprašanje »Vel. katekizma« 555—573, »Sred. katekizma« 480, 497.

Glede cerkvenih odpustkov določa novi zakonik (c. 931) naslednje: 1. Da dobiš odpustke, moreš spoved (če se zahteva) opraviti že osem dni pred dnevom, ki je za odpustke določen; sv. obhajilo prejmeš lahko že na vigilijo; oboje (spoved in obhajilo) pa tudi med osminno. — 2. Verniki, ki se (ako niso upravičeno zadržani) vsaj dvakrat na mesec spovedujejo, ali ki vsak dan prejemajo sv. obhajilo v stanu milosti božje in s

pravim namenom, dasi so ga tuintam opustili, morejo dobiti vse odpustke tudi brez spovedi, ki bi bila sicer zapovedana. Izvzeti so redni in izredni jubilejni in njim enaki odpustki.

»Kakor magnetna igla vedno kaže proti severu, pa jo kloni drugam, kamor drago: spet bo šinila v svojo smer, da ji le daš prostost; tako mora tudi pri vzgoji vsaka misel, vsak nagib, vsako vzgojno sredstvo kazati na tabernakelj, pripravljati na prihod Gospodov.«

* * *

Dr. bogoslovja. Znani katehetski pisatelj Henrik Stieglitz iz Monakovega je bil promoviran na vseučilišču v Straßburgu doktorjem bogoslovja.

Odlikovanje. Častnim komornikom papeževim je imenovan dunajski katehet in avktor novega katekizma »Religionsbüchlein«.

Zgledi, porabni za katehezo.

Premagal se je. Nekje na Virtemberškem je vstopil nedavno v železniški voz preprost redovnik. Sopotniki so bili večinoma vojaki. Zanje je bil novi sopotnik neka posebnost, ne samo zato, ker je bil redovnik, marveč še posebno zato, ker je bil krepke in okrogle postave. Slednja lastnost se seveda nikakor ne sme vselej pripisavati dobri preskrbi ali izbor-nemu teku, kar vsakdo vé. Pater se vse-de in vzame neko knjigo v roke. Kmalu se prične med vojaki pritajeno kihanje, smejanje in draženje, ki je čedalje bolj naraščalo. Pater se ne zmeni nič. Drz-nost vojakov ni ponehala. Slišale so se pikre opazke: »Tak-le spada na fronto!« »Vojaška hrana bi bila zanj najbolj pri-merno zdravilo.«

Pater molči. Ko se norčevanje le ne poleže, vzame redovnik ščepec duhana iz tobačnice. Nato pa poseže v žep in odpre lično šatuljo. Mirno začne pipe-njati na prsi železni križ I. reda, nato neko bavarsko odlikovanje in znak, da je bil ranjen. Vojaki se spogledajo in kihanje jih mine. Naenkrat je bilo vse tiho.

Pater nato zopet odpne odlikovanja in jih spravi v šatuljo. Privoščil si je še enkrat ščepec duhana in mirno naprej čital. Nihče ga ni več motil.

Umorjen — zaradi spovedovanja. David Galvan, profesor na seminarju v Guadalajara (Mehika), je bil 30. jan. 1915 ustreljen, ker je spovedoval umirajoče, ki so padli med domačimi rabukami v pocestnem boju. Smrtno obsodbo nad njim je izrekel guverner Jalisco Emanuel Dieguez. Galvan je bil šele pet let duhovnik, a si je nakopal sovraštvo prekucuhov, ker je javno protestiral proti zatiranju in oropanju katoliške Cerkve v Mehiki; revolucionarji so namreč večkrat mesto oropali in zažgali. Ko so nesrečno mesto (30. jan. 1915) zopet napadli, je bilo po ulicah polno ranjencev, ki so umirali. Gorečega duhovnika ni nič zadržavalo, da ne bi umirajočim delil zadnje tolažbe, dasi je bil sam v smrtni nevarnosti. Pri tem samaritanskem delu so ga prijeli in obsodili na smrt. Na morišču je še ganljivo nagovoril vojake, ki so imeli izvršiti rabeljsko delo, jim je odpustil, češ, da store samo, kar jim je ukazano; nato jim je razdelil vse, kar je imel kaj vrednega pri sebi: uro in denar. Eden izmed vojakov je bil tako prevzet vsled ljubeznivosti duhovnikove, da ni maral streljati nanj.

Vzgoja.

Zanemarjenost mladine, t. j. poglavje, ki se o njem posvetujejo pedagogi vseh struj. Rane, ki jih je zasekala vojska v tem oziru, so občutljive in nevarne, kajti tu gre za bodočo generacijo naše ožje in širše domovine. Povsod se čujejo pritožbe o posirovelosti šoli odrastle, pa

tudi šolske mladine (deloma pač tudi iz navade in pod vtisom javne fraze). Manjka pač očetove avtoritete, matere pa so premehke, deloma pa tako zaposlene in obložene z delom in skrbmi, da se ni čuditi, če ne morejo vsemu kaj. Vsi, ki se za vzgojo zanimljejo in so v to tudi

poklicani, ne morejo in ne bodo nadomestili tega, kar je družini in otrokom skrben oče. Kljub temu rok ne smemo križem držati. Šola in poklicani činitelji morajo po moči, možnosti in po dolžnosti sodelovati, da se zlo prepreči in zavre, kolikor se da. Predvsem mora svetna oblast vmes poseči in dati odredbe, ki bodo odstranjale razne nevarne prilike in nevarnosti za mladino.

V Nemčiji so vojna poveljstva marsikje izdala vzorne odredbe, ki jih je časopisje splošno odobravalo. Pri nas v Avstriji se je samo v dveh glavarstvih nekaj podobnega, a nepopolnega ukrenilo. Zdaj čujemo, da se je zganilo abstinentno društvo duhovnikov (Priester-Abstinenzbund Österreichs — Zentrale in Graz, Bischofplatz 1) ter je poslalo posebno spomenico vsem avstrijskim oblastvom, da bi se zavzela za nezavarovano mladino z enakimi odredbami, kakor v Nemčiji.

Nasvetovalo se je, da bi se vpošteval naslednji predlog:

1. Vsem mladostnim osebam pod 18. letom bi naj bilo zabranjeno hoditi v gostilne, razen če gredo s starši ali njih namestniki, da dobé potrebno hrano na potovanju.

2. Prepovedano naj bi bilo mladostnim dajati in uživati alkoholne pijače, razen v rodni hiši s privoljenjem staršev.

3. Tobak, kajenje in prodajanje tobaka bodi mladini strogo zabranjeno.

4. Obisk kinopredstav se za mladino sploh prepove (razen oblastveno dovoljene predstave); pravitako tudi obisk kabaretov, varieté-predstav itd.

5. Določi se najvišji znesek, ki se sme mladostnim od tedenskega prislužka izplačati, dočim se ostali znesek naloži v hranilnici.

6. Prepove se mladostnim, da bi smeli ostajati zunaj stanovanj, ko nastopi mrak. Izjema se dovoli v sili.

Tečaj za praktično odgojo mladine so imeli 10. in 11. septembra v Eichstättu. To prireditev omenjamo zaradi stvarnih in zanimivih referatov, ki naj bi budili vnemo naših mladino ljubov. Spored je obsegal naslednje točke:

1. Cerkvenopravno in duhovnopastirsko stališče mladinske odgoje, zlasti mladinskih društev v župniji. (Ref. dr. J. Seitz.) 2. Verstveno vodstvo. (Ref. P. Dionizij Habersbrunner O. Cap., Monakovo.) 3. Branje knjig in časopisov. (Ref. Just. Maag.) 4. Skrb za mladino na deželi. (Ref. P. Ingbert Naag O. Cap.) 5. Telovadni in športni nastop kat. mlad. društva. 6. Težave v pubertetni dobi. (P. Ingbert Naab.) 7. Starši in mojstri. (P. Dionizij.) 8. Discipliina v društvu. (P. Ingbert.) 9. Društveno gledališče. (Ref. Adolf Speinle.) 10. Gledališke predstave mladeniškega društva eichstättskega v škoifijskem semenišču (gledališka dvorana).

Bargeljnov Jožek je zatožil Lupšetovega Tončka, da mu je torbico otintal. Pogledam Tončkovo roko. Mezinec je bil res zamorček. Skopal ga je mali Tonček v črnilu. Pogledam Jožkovo torbico. Res je imela črn madež. Torej res! — Tonček: »Prosim, nisem!« — Jaz: »Zakaj si to storil?« — On: »Prosim, pa nisem!« — »Nisi?« — »Nisem.« Mislim ga kaznovati, — ne toliko zaradi otintanja, ampak tembolj zaradi grde laži. Ker pa Tonček le tako odkritosrčno gleda in trdi, da tega ni storil, pogledam torbico še enkrat, ali ni madež že star. Potipijem, bil je moker. Pogledam v torbico. V njej najdem par zmučkanih črnih črešenj. — Vesela sem bila, da se nisem prena glila s kaznijo, in deček me je tudi tako veselo gledal, da mi je radost kar sipala v srce. Rekla sem: »Hvala Bogu, da se le nisi zlagal!« — Jožek, ti bi se bil moral prej prepričati, zakaj je torbica črna, preden si Tončka zatožil. — Če koža zatožimo, moramo dobro vedeti, ali je res, česar ga dolžimo, sicer ga po krivem zatožimo in s tem Boga razžalimo.«

Kr. B.

Učiteljski vestnik.

Cesarjev rojstni dan. Dne 17. avgusta je praznoval naš presvetli vladar svoj rojstni dan. Povsod so se opravile ob tej priliki slovesne službe božje za varstvo in srečo milega državnega očeta, za njegovo cesarsko družino, za blagor domovine, zlasti pa tudi za skorajšnji mir, ki si ga cesar sam prav tako želi, kakor mi vsi. Slovensko učiteljstvo, vsekdar zvesto vdano cesarju in presvetli vladarski hiši, ničesar bolj ne želi, kakor da bi se uresničile zgorajšnje prošnje in da bi nastopili skoraj jasnejši časi. Bog daj!

Krvava pot učiteljske državne podpore je cenj. učiteljstvu dovolj znana iz dnevnega časopisja. Kakor bi nas hoteli »vleči«, tako ravnajo z učiteljsko doklado. Tri četrt leta že moledujemo, mesece in mesece prinašajo časopisi tožbe in obupne klice, vsem slojem se je še dosti hitro ustreglo in odpomoglo, le učiteljstvo, osobito na Kranjskem, mora živeti takorekoč od upanja. Zdi se, kakor bi oblasti ne imele prav nič srca za naš stan.

Na Dunaju se je stvar po nerodnosti zavlekla za mesece. Ko je bilo gotovo, da se draginjska doklada dovoli, je kranjski deželni odbor izplačal na ta račun enkratni draginjski prispevek, pričakovali pa smo, da se bo podpora redno nakazovala, kar se — žal — ni zgodilo.

Deželni odbor in naše doklade. Deželni odbor kranjski je sporočil naslednje:

Vojnodraginjska podpora se bo kranjskemu učiteljstvu izplačala 1. oktobra. Takojšnje izplačilo je nemogoče iz tehničnih ozirov in zlasti tudi zato, ker se objavljena postava v več točkah ne krije s svoječasnim, od vlade zahtevanim sklepom deželnega odbora; tudi se mora izvršiti novo preračunavanje celotne draginjske doklade.

Vladni prispevek znaša za Kranjsko 1.073.333 K. Prej je deželni odbor nameraval prispevati 25%, t. j. 268.888 K; sedaj pa bo vsled prošnje celokupnega kranjskega učiteljstva izplačal 40% k državnemu prispevku, t. j. 858.667 K.

Kranjsko učiteljstvo dobi tedaj dne 1. oktobra t. l. izplačane poleg redne me-

sečnine še državne in deželne doklade v znesku 1.982.000 K.

Zastopstvo vseh učiteljskih organizacij je v posebni vlogi zaprosilo deželni odbor, naj bi dovolil in izplačal še ostalih 10%, da bi bilo tudi kranjsko učiteljstvo deležno celotne doklade.

Enkratni nabavni prispevek l. 1917. Učiteljsko osobje, ki 1. decembra 1917 ni bilo v aktivni službi, službovalo je pa pred in po navedenem terminu, dobi vsled sklepa deželnega odbora kranjskega enkratni nabavni prispevek iz deželnih sredstev. Prizadeto učiteljstvo naj se v ta namen obrne naravnost na deželno knjigovodstvo v Ljubljani z označbo natančnega naslova.

Državna podpora. Dne 20. julija je bil sprejet v gosposki zbornici načrt za draginjsko podporo. Budgetna komisija gosposke zbornice je določila ključ, po katerem se odmeri državni prispevek v višini 50%, deželne uprave pa doplačajo ostale procente v določenem ključu ter smejo zdrkniti do 75%. Ako deželne uprave ne bi prispevale do polnega obsega, ostane država kljub temu pri obljubljenih 50% celotnega načrta. Ako bi dežele ne zogle prispevati, je država pripravljena v ta namen dati potrebna posojila.

Finančni minister je bil mnenja, da bi bilo najbolje, preskrbeti učiteljstvu živil in obleke in bi bil pripravljen še globlje poseči v državno blagajno, a ni dobili potrebnih zalog. Minister je dalje izjavil, naj smatra učiteljstvo to državno podporo kot znak tople naklonjenosti državnega zbora in vlade do učiteljskega blagostanja in do uspešnega razvoja ljudske šole.

V tem zmislu in obsegu je bil zakonski načrt v gosposki zbornici sprejet.

Državna zbornica je pritrčila načrtu dne 23. julija z dostavkom, ki sta ga predlagala poslanca dr. Korošec in Stanek, da se dovoli učiteljstvu tudi enkratni izredni prispevek. Ta poslednji sklep pa ni bil izročen v pretres gosposki zbornici.

Draginjske doklade (če 100 %) se bodo izplačevale po naslednjem ključu:

A. Ljudskošolsko učiteljstvo:

Do vštetelega 10. službenega leta 1 oseba 1. r.	972	K			
2 osebi 2. r.	1440	»			
3—4 osebe 3. r.	1968	»			
5—6 oseb 4. r.	2496	»			
več kot 6 oseb 5. r.	3024	»			
	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.
Od 10. do vštetelega 16. leta	1272,	1752,	2280,	2808,	3336
Od 16. do vštetelega 23. leta	1548,	2016,	2544,	3072,	3600
Od 23. do vštetelega 40. leta	1752,	2472,	3000,	3528,	4056

B. Učiteljstvo meščanskih šol:

	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.
Do vštetelega 10. leta	1272,	1752,	2280,	2808,	3336
Od 10. do vštetelega 17. leta	1548,	2016,	2544,	3072,	3600
Od 17. do vštetelega 27. leta	1752,	2472,	3000,	3528,	4056
Od 27. do vštetelega 40. leta	2016,	2916,	3588,	4260,	4932

Kot družinski člani se priznajo osebe, kakor jih priznava naredba, ki je v veljavi pri državnih uradnikih. Draginjski prispevek za omožene učiteljice se določa po 1. r. razporedbe. Učiteljskim substitutom in pomožnemu učiteljstvu in vsem učnim osebam, ki so nastavljene s primerno remuneracijo, se dovoli doklada po 548 K.

Vpokojenim učiteljem do 15. službenega leta se nakaže po 576 K, če so dalj časa službovali, pa po 720 K.

Učitelji meščanskih šol, ki so v pokojju, dobé, ako so službovali do 10 let, doklado v znesku 576 K, ako so služili do 20 let: 720 K, ako več let: 756 K.

Vdovam po ljudskošolskih učiteljih s službeno dobo do 15 let, se določi podpora 468 K, ako sicer uživajo preskrbnino; če je mož dalj časa služboval, pa 576 K. Vdove po meščanskošolskih učiteljih dobé sorazmerno 468 K, 576 K, 684 K.

Priboljška so deležne tudi sirote, ki uživajo kako vzgojevalnino ali vzdrževalnino.

Samopomoč. Ljubljansko učiteljstvo se je že pred meseci združilo v skupno aprovizacijsko celoto ter doseglo na ta način marsikako ugodnost. Tudi za bodočnost si ta koristna akcija zagotavlja sigurna pota.

Po zgledu ljubljanskega aprovizacijskega odbora so se jele ustanovljati okrajne učiteljske aprovizacije tudi drugod, kar je vsekako treba le odobravati in priporočati za vse okraje. Kdor samo gleda in toži — bo stradal, četudi bo imel desetak v žepu. Doslej so ustanovljeni aprovizacijski odbori za ljubljansko okolico, za kranjski, kamniški, novomeški in litijski okraj.

O sestanku, ki je bil sklican v ta namen v Novem mestu dne 27. avgusta, se nam sporoča:

Sestanek, ki se ga je udeležilo skoraj vse učiteljstvo v okraju, je otvoril s pozdravnim nagovorom tov. M. Matko. Predsednikom je bil izvoljen okr. šolski nadzornik Janko Grad. Po daljši debati so se soglasno sprejeli sledeči sklepi: Ker velike ovire preprečujejo, da bi se ustanovila lastna učiteljska aprovizacija, se osnuje učiteljski gospodarski odbor. V ta odbor so bili izvoljeni gg. predsednik Martin Matko, člani tov. Gregorc, Štular, Klemenčič in Smolik; za namestnike: Zupančič, Žen in Ravhekar. Odboru se naroči, da še enkrat pozkusi doseči, da nas c. kr. deželna vlada sprejme v uradniško aprovizacijsko skupino. Ako tega ne bi dosegli, naj deželna vlada pritisne na občine, da bolj honetno poskrbe za našo aprovizacijo. Odbor naj

skuša doseči, da bo v novomeški presojevalni svet takoj sprejet tudi en tovariš. Delovalo se bo tudi na to, da se v vsaki občini, kjer se to še ni zgodilo, sprejme tudi učitelj ali učiteljica v občinski aprovizacijski odbor. Vsa zapostavljanja in šikane kateregakoli urada v zadevi preskrbe z živili, obleko in obutvijo naj se nemudoma javijo odboru, ki poskrbi potrebno.

Tridesetletnico je praznovala početkom septembra »Zaveza jugoslovanskega avstrijskega učiteljstva«. Pri tej priliki je bil sprejet sklep, da je kulturni temelj te organizacije »krščanska etika in da je vzgoja brez religije nemogoča«.

Javnost, ki jo je plašila skrb za bodočnost jugoslovanske mladine, ko je videla doslej »Zavezo« na svobodomiselnih, kulturnobojnih poti, je sprejela to sporočilo z veseljem in zadovoljstvom. Tudi nas, ki se oklepamo vzornika Slomška, je razveselila zgoraj omenjena izjava »Zaveze«, razveselila tembolj, ker smemo pričakovati, da bomo v nam in »Slomškovi« zvezi nasprotnih listih — deležni one obzirnosti in onega spoštovanja, ki nam gre kot članom odlične katoliške in slovenske učiteljske organizacije.

Ako bodo člani »Zaveze« sprejeto programno točko udeleževali v šoli, pri vzgoji in tudi v življenju, bomo smeli reči, da je bila omenjena tridesetletnica zgodovinsko-važen mejnik v organizaciji »Zavezinega« učiteljstva.

Iz seje deželnega šolskega sveta. Imenovani so bili: Postojnski okraj: Postojna: gdč. Ažman Ana; Erzelj: gdč. Poljšak Felicita; Knežak: naduč. Jarh Josip; Lozice: gdč. Lavrenčič Marija; Šmihel: gdč. Jurca Albina; Podraga: gdč. Čeč Ivana; Vrbovo: gdč. Komar Marija; Št. Vid pri Vipavi: naduč. Robljek Vincencij. — Kočevski okraj: Gotevica: učitelj Josef Adolf. — Krški okraj: Škocijan: gdč. Komljanec Alojzija; Šmarjeta: gdč. Božič Franciška; Mokronog: gdč. Mejak Roza; Radeče pri Zid. mostu: gdč. Okorn Regina; Št. Rupert: gdč. Gröbner Marija; Cerklje: nadučitelj Rostohar Karel; Tržišče: gdč. Kunacz Klotilda. — Kranjski okraj: Bukovščica: gdč. Groznik Angela; Dražgoše: gdč. Jeglič Alojzija; Železniki: naduč. Kovač Friderik; Reteče: učit. Vi-

dic Edvard; Senturška gora: gdč. Sedlak Gizela. — Ljubljanska okolica: Hrušica: gdč. Cerar Ivana; Št. Jurij: nadučitelj Ravhekar Ivan; Iškavas: gdč. Sušnik Franciška; Vrhnika: gdč. Levstik Albina; Sostro: gdč. Novak Alojzija. — Litijski okraj: Sv. Križ pri Litiji: naduč. Kovačič Maks; Zatičina: gdč. Koptar Elizabeta; Toplice-Zagorje: gdč. Pavlič Štefanija. — Logaški okraj: Babino polje: gdč. Mandelj Angela; Grahovo: gdč. Kosmač Mihaela; Ledine: gdč. Kos Leopoldina; Dol. Logatec: gdč. Punčuh Katarina; Vojsko: gdč. Kogoj Leopoldina. — Radovljiski okraj: Jesenice: gdč. Javornik Josipina. — Novomeški okraj: Ajdovec: gdč. Kramarič Ivana. — Kamniški okraj: Brdo: naduč. Sotenšek Viktor; Moravče: gdč. Sever Melanija in Černe Helena. — Črnomeljski okraj: Črnomelj: naduč. Schiller Rudolf; Bojanci: učit. Škof Fran. — Ljubljana mesto: I. m. deška lj. š.: učit. Repovš Friderik; slov. dekl. osemrazr.: gdč. Bitenc Marija; dnevno zavetišče IV. m. d. ljud. š.: gdč. Jeglič Marija.

Začasni pokoj je dovoljen gdč.: Hafner Frideriki, učit. na Krki; Trpine Franciški, uč. v Glogovici; Marinko Pavli, uč. na Viču; Romih-Jerman Jožefi, uč. v Leskovcu; Rojec-Vadnjal Leopoldini; Jaklič Juliji, uč. v Besnici. — Stalno sta vpokojena: Ivanc Franc, nadučitelj v Kranju, in Bartel Matija, nadučitelj v Semiču.

Spremembe: Črnomeljski okr.: Viktor Kregar, supl., Metlika. — Kamniški okraj: Matija Noč, zas. učitelj, Št. Ožbalt. — Kočevski okr.: Helena Kenda, pom. učit., Draga; Roza Meditz, supl., Reichenau; Pavla Pirker, supl., Ribnica (deška šola). — Krški okraj: Alojzija Modic, supl., Tržišče; Erna Turek, prov. učit., Čatež; Berta Šilovinac, prov. učiteljica, Leskovec. — Ljubljanska okolica: Justina Hiti, prov. učit., Antonija Štritof-Praprotnik, prov. vod., Št. Jakob ob Savi; Cirila Krisch, supl., Vič. — Logaški okraj: Ivana Knap, prov. učit., Vojsko; Rafaela Pavlica, prov. učit., Gor. jezero; Andreja Flaiss, prov. učit., Iga vas. — Postojnski okraj: Matilda Bevk, supl., Harije. — Radovlj-

ški okraj: Elvira Friess, supl., Bela peč.

Nadučitelj Fr. Silvester nam sporoča, da ni več ujetnik, marveč ga je nemško vojno poveljstvo nastavilo kot tolmača pri okrajni oblasti v mestu Berdjansk ob Azovskem morju. Poslal je te dni daljše poročilo o odnotnih zadnjih zanimivostih, ki pride na vrsto v listku od Azovskega morja.

Štajerska v prvi vrsti. Deželni odbor vojvodine Štajerske je sklenil dne 10. avgusta, da bo izplačal draginjske doklade za učiteljstvo v polnem obsegu v zmislu zakona, sprejetega v državnem zboru dne 23. julija. Prvi obrok je bil izplačan 1. septembra, zaostale zneske za čas od 1. januarja do konca avgusta bo dobilo štajersko učiteljstvo meseca oktobra. Štajerski je sledila Nižja Avstrija. — *Vivant sequentes!*

Odlikovano učiteljsko osebje na Štajerskem. Naučni minister je v priznanje za mnogoletno uspešno službovanje podelil naslov ravnatelja sledečim ljudskošolskim učiteljskim osebam: Okrajnemu šolskemu nadzorniku v Ptujju Matiji Hericu; nadučitelju pri Sv. Lovrencu v Slovenskih goricah Ivanu Farkaš, nadučitelju v Šoštanju Alojziju Trobej in nadučitelju v Dobovi Simonu Gajšek.

Srednje šolstvo. Na prvi državni gimnaziji v Ljubljani so def. nastavljeni gg.: Ivan Dolenc, Alojzij Sodnik, Fr. Gnjezda, Rudolf Grošel, Fr. Kobal, Andrej Prebil. — Na državni gimnaziji v Novem mestu so postali def. učitelji v 9. činov. razredu gg.: Fr. Dolžan, dr. Milan Šerko, dr. Jožef Rozman. — Na državni realki v Idriji je def. nastavljen g. dr. Fr. Čadež.

Stanarina. 50% povišanje stanarinskega prispevka od 1. jul. dalje je dovoljeno ljubljanskemu učiteljstvu. Ta ugodnost je torej naklonjena tudi samskim učiteljem in učiteljicam. Obenem je deželni odbor nakazal učiteljstvu v Ljubljani meseca avgusta po nekaj kilogramov masti po maksimalni ceni (K 9-40).

Na kn. šk. gimnaziji v Št. Vidu je imenovan za pravega gimn. kateheta z naslovom profesor g. Jernej Pavlin.

Škofijsko učiteljišče. S 1. julijem je postalo katol. privatno učiteljsko semenišče v Lincu last škofijskega ordinariata

in se bo odslej imenovalo škofijsko učiteljišče. Ustanovljeno je bilo l. 1904. Stroške je prevzelo društvo »Kathol. Schulverein«, ki je že takrat izjavilo, da ima škofijski ordinariat pravico prilastiti si omenjeni zavod in ga spremeniti v škofijsko semenišče.

Solo — mladini! Ljubljansko učiteljstvo se je samo najbolj uverilo, kako veliko škodo je trpela ljubljanska mladina, ki je že štiri leta imela le nedostaten in pomanjkljiv pouk, poleg tega je pa še precejšen del te dece pogrešal skrbne domače odgoje in potrebnega nadzorstva. Vsled tega je učiteljsko osebje ljubljanskih šol na skupnem zboru dne 26. julija zahtevalo sledeče: Šolska oblastva naj izposlujejo, da se z novim šolskim letom prepuste vsa šolska poslopja svojemu namenu. — Učiteljstvo ljubljanskih šol naj se oprosti vojne službe, da se more posvetiti svojemu poklicu v šoli. — Da se doseže reden pouk na vseh šolah, naj se soglasni zahtevi učiteljstva pridružijo tudi starši in redniki. — Da bo imelo učiteljstvo tudi fizičnih moči, ki so potrebne za uspešno izvrševanje poučnega in vzgojnega dela, naj mu mestno starejšinstvo dovoli vsaj enkratno občinsko doklado.

Okrajni šolski nadzorniki podržavljeni. Naučni odsek državne zbornice je sklenil, da se podržavijo vsi okrajni šolski nadzorniki. Tisti, ki so vzeti iz ljudskošolskega učiteljstva, pridejo v 8. čin. razred; za tiste šolske nadzornike pa, ki so dovršili vseučiliščne študije, pa velja poseben status. Tri petine okrajnih šolskih nadzornikov pride v 7. činovni razr.

Naval na ženski oddelek ljubljanskega učiteljišča lani in letos ni bil več tako silen, ker se ženstvu odpira čedalje več poklicev. Mnogo mladih deklic je zaposlenih po trgovinah, ker so moški v vojni službi, mnogo jih je zaposlenih tudi po raznih vojaških pisarnah. A prišel bo čas, ko bo vsaj polovica teh sedaj dobro situiranih gospodičen brez kruha na cesti. Res je, da učiteljski poklic človeka popolnoma zaposli, da vzgojitelja spremlja stanovska dolžnost v šoli, v cerkvi, na domu, na cesti in sprehodu, a poklic ta je vzvišen in idealen in se tako prilega ženski naravi, ki je takorekoč ustvarjena, da vzgaja in lika mladi-

no. Ako ne bo navala na učiteljska in se bodo posvečale učiteljskemu stanu samo mladenke, ki čutijo v sebi poklic, bo to šoli in vzgoji samo v prid. Če se bo oskrbela učiteljstvu tudi boljša bodočnost, kar zadržno pričakujemo, potem bo idealno delo za narodno prosveto dobilo le še novega ognja.

Pristojbine za preizkušnje privatistov so tako neznatne, da je bil res umesten predlog c. kr. mestnega šolskega sveta, ki zahteva, naj deželni šolski svet za bodoče določi takso, ki bo primerna sedanjim draginjskim časom.

Metalnikovo ustanovo so dobili gg.: Peterlin Alojzij, nadučitelj, Faravas; Golob Ivan, nadučitelj, Raka; Trošt Ivan, nadučitelj, Tomišelj; Mikuš Valentin, nadučitelj, Šmarje; Turk Josip, ravnatelj, Spod. Logatec; Jenko Matevž, nadučitelj, Mirna. — Denarno premijo iz premoženja bivšega društva za vrtnarstvo so prejeli gg.: Loser Josip, nadučitelj, Borovec; Štupca Ivan, nadučitelj, Mošnje; Gebauer Viljem, nadučitelj, Šmihel pri Novem mestu.

Naša zborovanja.

Iz odborove seje »Slomškove zveze«, dne 2. septembra. Tajnik Sadar je poročal o razgovoru, ki so ga imeli zastopniki treh učiteljskih organizacij o skupnem nastopu za izvojevanje nujnih zahtev. Odbor je sklenil, da se skupnega shoda, ki je bil napovedan za dan 5. septembra, udeleži tudi »Slomškova zveza«. Predložene resolucije so se nekoliko modificirale. Odborniki so še nasvetovali nov predlog, naj se zahteva, da deželni odbor čimprej izplača karmoč visok predujem (primeren zapadlim obrokom), ako bi se utegnilo izplačilo dovoljene doklade zavleči. — Zahtevalo se je tudi, naj bo nastop celokupnega učiteljstva dostojen, resen, a odločen. Izognejo naj se pa člani vsemu, kar bi utegnilo kratiti čas in ugled »Slomškove zveze« in učiteljstva sploh. — Sprejetih je bilo nekaj novih članov. — Občni zbor se iz razlogov, omenjenih v dnevem časopisju, odloži na ugodnejši čas.

Ljubljanska in okoliška podružnica »Slomškove zveze« sta imeli glavno skupščino dne 5. septembra v Ljubljani.

Predsednik ravnatelj Jeglič je vodil zborovanje, ki se ga je udeležil tudi nadzornik Fr. Gabršek; poudarjal je, da bo treba spraviti v podružnico več živahnosti in več življenja. Dalje je omenjal nekatere točke o točasnih akcijah celokupnega učiteljstva za tem hitrejšo vročitev dovoljenih doklad.

Nato so sledili številni nasveti, kako bi se iznova poživila sicer že ustanovljena podružnica Slomškove zveze za ljubljansko okolico. Sklenilo se je, da se navzoče učiteljstvo iz okolice po končanem občnem zboru takoj sestane k posvetu in določi načrt za bodoče delovanje, kar se je tudi zgodilo.

Ljubljansko podružnico zastopa naslednji odbor: Predsednik ravnatelj Jeglič, tajnik M. Janežič, blagajničarka gđč. T. Werne. Člani in članice odbora: katehet Ign. Zaplotnik, gđč. M. Šerc, Avg. Pirc, Ign. Labernik.

Urednik »Sl. Učitelja« katehet Čadež izroči članarino, ki so jo p. n. člani in članice tekom lanskega in letošnjega leta poslali potom položnic »Slov. Učitelja«, gđčni. blagajničarici Apol. Faturjevi, oziroma za ljubljansko podružnico gđčni. Werne-tovi — v skupnem znesku 414 K. (Podružnicam pošlje njim pripadajočo tangento gđčna. Faturjeva.)

Ker je skupno učiteljsko zborovanje policijsko ravnateljstvo prepovedalo, je tolmačil tajnik Ad. Sadar resolucije, ki jih je skupni odbor nameraval predlagati. Resolucije zahtevajo predvsem, da dežela prispeva 50% k načrtu državne učiteljske drag. doklade, ter da se del te podpore izplača že 15. septembra. Posebna skupna deputacija je šla še ta dan k deželnemu odboru v zadevi zgoraj omenjenih resolucij.

Tajnik je dalje tudi omenjal, da more vsled gotovih informacij (5. septembra) navzoče obvestiti, da je pri dež. šolskem svetu zadeva učit. drag. doklad domalega urejena. Tudi dež. glavar je odredil, naj tozadevno deželno uradništvo takoj odloži vse drugo delo, kakor hitro pride obvestilo o sankciji drž. zakona o učiteljskih drag. dokladah na kompetentno mesto.

Glede nabavnega prispevka je storila potrebne korake osrednja učiteljska de-

putacija na Dunaju. Postavka 70.000.000 kron je bila 20. julija v državni zbornici sicer že sprejeta, a finančni minister je v imenu vlade izjavil, da tega sklepa ne predloži gosposki zbornici v pretres. — Ako bi osrednji odbor v tem oziru ničesar ne dosegel, bo ljubljanski skupni odbor pritisnil na domače poslance in Jugoslovanski klub, da omehčajo vlado, kar se je že zgodilo.

Tajnik Sadar izpregovori še krepko besedo o delu centralnega odbora Slomškove zveze tekom vojne dobe. Odbor je pošiljal deputacije, pisal prošnje, nastopal v dobro učiteljstvu, kadar je mogel in kadar je bilo treba. Zapisnik vse odborove akcije v tem času priča dovolj glasno, da je odbor storil vselej in povsod svojo dolžnost. Da pa odbor sam nima virov — ni njegova krivda.

Navzoči so se posvetovali tudi glede aprovizacije in težav, ki jih imajo v tem oziru. Iz razgovorov se je videlo, da je skoraj vse odvisno od dobre volje dotičnega glavarja. Njega je treba pridobiti, da bo okrajnim aprov. odborom naklonjen.

Nadzornik prof. Gabršek je z ogorčenim protestom zavračal neosnovano laž, ki je bila 13. avgusta t. l. objavljena v nekem ljubljanskem dnevniku, češ, da on zavira in zavlačuje učit. doklade s tem, da ni pravočasno izdelal potrebnih podatkov. Izjavil je, da je vse akte oddal že 14 dni pred določenim terminom. — Dotični list, ki ni bil dovolj informiran, je 5. septembra popravil storjeno krivico.

Z zahvalo za številno udeležbo domačega in vnanjega učiteljstva ter za živahno sodelovanje, je g. predsednik zaključil zborovanje.

V zgodovino petega vojnega leta. Pravočasno so listi razglasili, da bo 5. septembra v Ljubljani shod vsega kranjskega učiteljstva. Zborovanje je pa bilo zabranjeno, a zunanje učiteljstvo je izvedelo za to presenetljivo novico večinoma še le v Ljubljani. Sklicatelji so navzoče zastopnike in zastopnice učiteljskega stanu povabili v Mestni dom, kjer se jim je povedalo, da se shod ne sme vršiti. Govorili so pa pri tej priliki poslanci dr. Lovro Pogačnik, Gostinčar, Gangl, podžupan Triller in dr.

Sprejete so bile naslednje resolucije:

1. Deželni odbor se poziva, da prispeva k že dovoljeni državni vojnodraginjski dokladi za l. 1918 50%.

2. C. kr. osrednja vlada se poziva, da nemudoma izvrši sklep državne zbornice z dne 24. julija 1918, ki se tiče enkratnega nabavnega prispevka vsemu ljudsko- in meščanskošolskemu učiteljstvu za l. 1918 v znesku 70 milijonov kron.

3. C. kr. vlada se poziva, da v svrhu sedanjim draginjskim razmeram dostojne regulacije učiteljskih plač čimprej skliče kranjski deželni zbor.

4. Deželna in centralna vlada sta odgovorni in krivi posledic, ki bi nastale, ako se zahtevam pod točko 1. in 2. t a k o j n e u g o d i.

Naduč. Germek je celo predlagal, naj učiteljstvo stopi 15. t. m. v stavko, če se ne bi ugodilo zahtevam.

Večina navzočih — bilo jih je do 600 — je šla nato deloma v kompaktnih vrstah po mestu ter krenila proti Wolfovi ulici, kjer jo je policijski kordon zavrnil. Pred Prešernom je učiteljstvo zapelo »Lepo našo domovino« in »Hej Slovani«. Prijateljski sestanek na vrtu hotela Štrukelj je zaključil »krušno manifestacijo«, provzročeno po razmerah sedanjega težkega časa.

Stališče »Slomškove zveze« ob skupnem nastopu. Centralni odbor se je v seji 2. septembra posvetoval tudi o nastopu celokupnega učiteljstva kranjskega, da izvojuje hitro pomoč. Pritrdil je predlogu, da se shoda udeleži tudi »Slomškova zveza«, a pristavil, da naj bo ves nastop pač odločen in resen, opusti naj se pa vse, kar bi imelo znak kake demonstracije, ali kar bi bilo za učiteljski stan poniževalno. Misel na učiteljsko stavko je pa odbor smatral zlasti z ozirom na neprijetne posledice in na točasno razporeditev med ljudstvom — za nespametno, pa tudi neizvedljivo. Tej sodbi so pritrdili tudi zborovalci (ljubljski in zunanji), zbrani pri občnem zboru ljubljanske podružnice. V tem zmislu je pojasnil naše stališče članom »Slomškove zveze« neposredno pred skupščino v Mestnem domu — kakor se nam je sporočilo — tudi ravnatelj Jeglič.

Raznoterosti.

Kdo bi si bil mislil! V petem letu morilne svetovne vojne živimo; že peto leto okušamo gorje, ki nam je bilo poprej neznano. To gorje pa okuša še predvsem učiteljstvo, ki je zastavljalo duševne in telesne moči v blagor domovini, zraven pa okušalo šibo pomanjkanja in lakote v dokaj večji meri, nego katerikoli drug stan v človeški družbi. Štiri leta je bilo treba čakati, preden so se zmajale odločilne glave in pritrdile tistim našim prijateljem, ki so imeli poguma dovolj zaklicati, da učiteljstvo strada in da mu treba takoj pomagati. Hvala vsem, osobito poslancu dr. Korošču, ki je pokazal vsekdar gorko srce za učiteljski stan. Naj bi se tudi razna računska oblastva požurila, da bi ne prihajala podpora v roke šele, ko bo vsaka stvar že zopet še enkrat dražja.

Družba sv. Cirila in Metoda oskrbuje 15 otroških vrtcev, 46 razredov ljudske šole v Trstu in dvorazrednico na Muti. Družbine šole je obiskovalo 3307 otrok.

Hebrejsko vseučilišče v Jeruzalemu. Meseča julija so z veliko svečanostjo vložili temeljni kamen za hebrejsko vseučilišče v Jeruzalemu. Navzoč je bil vrhovni angleški poveljnik general Allenby, francoski, angleški zastopnik in odposlanci egiptovskih in palestinskih judov.

Preseljevanje mladine. Mnogo tisoč sestradanih in mršavih šolskih otrok so v pretekli počitniški dobi prepeljali na Ogrsko in Hrvaško, kjer so se ob zadostni in tečni hrani primerno okrepili. Seveda so teh ugodnosti bili deležni največini nemško govoreči otroci. Slovenska deca, osobito iz tržaške okolice, in neznanatno število kranjskih otrok, (skupno 368) je uživala prijetno letovišče pri sosednih gostoljubnih Hrvatih.

Za to ljudomilo otroško akcijo se je posebno zanimal in tudi dejansko potezal naš ljubljeni cesar Karel, ki so mu morali vsak dan sporočati, kako se počitniške kolonije razvijajo in kako se otroci počutijo.

Iz Ogrske so pa bili naselili več tisoč otrok v zdravem obmorskem zraku po

Opatiji, v Lovrani, Voloski, Portorosi, Izoli i. dr. Bogati Madjari so za njimi poslali dovolj živil, igrač in vsega potrebnega. S temi naseljenci je bilo, kakor so poročali časopisi, mnogo sitnosti in neprilik. — Hrvatski domoljub grof Josip Bombelles je daroval za jugoslovanske otroke 12.000 K. V isti namen so zložili vojaki 3. bos. herc. pp. 2000 K.

Novo ministrstvo smo dobili v tem času. Na čelu mu je dr. Maks baron pl. Hussarek. Če potisnemo politiko v stran, bi morali reči, da si boljšega ministrskega predsednika ne bi mogli želeli. Baron Hussarek je mož odločno katoliškega mišljenja in življenja, zato je pa bil tak ropot v židovskih listih, ko je počilo, da je Hussarek mož novega kabineta. Novi ministrski predsednik je tudi postaven junak, dober govornik, in se nikjer ne sramuje pokazati svoje gá verskega prepričanja. O priliki katehetskega kongresa je prišel kot takratni naučni minister naš številni zbor osebno s pokojnim kardinalom dr. Naglom pozdravit ter je napravil na vse navzoče s svojim izbranim govorom globok vtis.

Realna gimnazija za deklice pri uršulinkah v Solnogradu je zaključila z l. 1917/18 osmo šolsko leto. Letos je bila torej prvokrat matura na tem zavodu. Kandidatinj je bilo 21, ki so vse napravile zrelostni izpit s povoljnim uspehom, 11 celo z odliko. Na omenjeni realni gimnaziji so poučevali največini profesorji raznih solnograjskih srednjih šol, štirje iz knezoškof. zavoda »Boromaeum«. Absolventinje imajo pravico do visokošolskih študijev.

»**Ogenj navdušenja**«. »Daily Mail« poroča, da so v mestu Garret (Zjed. države) odpravili pouk nemškega jezika po vseh mestnih šolah. Mladina je ob tej priliki priredila slavnostni sprevod po mestu; slavnost je pa bila zaključena s tem, da so na skupni grmadi sežgali 1000 nemških šolskih knjig. — Tudi boj za kulturo?

Gorek zajutrek za potrebne šolske otroke v Avstriji. Z Dunaja poročajo, da

hoče urad za ljudsko prehrano potrebnim šolskim otrokom v Avstriji oskrbeti gorek zajutrek. Na podlagi poročil političnih deželnih oblasti se je ugotovila potreba posameznih kronovin. Za to akcijo se je pripravila znatna množina sladkorja in kavine zmesi.

V zbornico na Nizozemskem, kjer so pri zadnjih volitvah zmagali katoličani, je izvoljen od katoličanov tudi en učitelj. Socialisti so poslali v zbornico eno tovarišico-učiteljico.

»Nekaj zdravih zrn...?« Dvomimo, da bi bilo kaj zdravih zrn v 5. odstavku članka »Ljudska vzgoja« (»Zlata Doba« št. 6). Tam se glasi: »Od 14. leta dalje naj se dekleta in mladeniči spolno vzgoje. Spolna vzgoja — tako pravi člankar dalje — se pri nas najbolj zanemarja, pa je najbolj potrebna...« Najbolj je potrebna prava krščanska vzgoja, vzgoja, ki utrdi značaje in jih okrepi zoper vse spolne zablode in nevarnosti. Samo pojasnjevanje ljudi še bolj razbrzda in podivja. So slučaji (Monakovo), da je moder, postaren in pameten zdravnik z resnim predavanjem dosegel lepe uspehe; a kje so taki zdravniki, ki bi imeli potrebno krščansko prepričanje, bogate izkušnje in očetovsko besedo!...

V trirazredno slovensko meščansko šolo v Žalcu je bilo vpisanih dne 15. julija t. l. 52 dečkov in priglašeni 44 deklic. Nadejati se je še na prirastek 50% povodom jesenskega priglaševanja. Izredno visoko število frekventantov dokazuje jasno, da so bili štajerski Slovenci potrebni tega učnega zavoda.

Privatno žensko učiteljsiše je otvorjeno začetkom šolskega leta 1918/19 v Zadru.

Varčnost. Učitelj ima pogosto priliko učence vzpodbujati za varčnost. Rek: »Boljše je hranjeno jajce, nego sneden vol,« večkrat navajamo v šoli. Važnost varčevanja pa učenci najbolj spoznajo, ako se jim pove, da se naložen denar v hranilnici, ki obrestuje po 4%, v 18 letih podvoji, v 28 pa potroji. Ako kdo naloži v hranilnico sto kron in pusti denar 18 let nedotaknjen, dobi dvesto kron; kdor je vložil 1000 kron, dobi čez

18 let 2000 K, čez 28 let pa celo 3000 kron. To ostane učencem v spominu.

—a—

J. Polákové računske tabele, objavljene v 8. številu »Slov. Učitelja«, so prav zanimive. Želeli bi še kak praktični nastop z učenci — na tej podlagi. Tak nastop bi najbolje pokazal prednosti te metode.

—a—

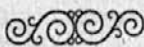
Gosenice napravijo tudi na šolskih vrtovih večkrat precej škode, zlasti na ohrovtu in zelju. Najbolj se jih obvarujemo, ako vmes posejemo k o p e r, ki ima posebno hud duh in odžene vse metulje, povzročitelje gosenic. Iz semena koprove rastline dobimo tudi koprovo eterično olje, ki ima v trgovini precejšnjo ceno.

—a—

Narodne vezenine. Prejeli smo naslednjo prošnjo: Svoji zbirki narodnih vezenin nameravam dodati še peti del, ki bo obsegal vezenine na kožuhih. Zato se obračam do cenjenih tovarišic in tovarišev z vljudno prošnjo, da bi mi pri tem važnem kulturnem delu blagovolili pomagati. Prosim, da bi povprašali v svojem službenem okraju po kožuhih, na katerih je roža (na hrbtovini) vezena ali aplicirana, in bi mi po dopisnici sporočili natančen naslov dotičnega lastnika. Zelo bi mi bilo ustrezno, ko bi mi gđčne. tovarišice in gg. tovariši, ki so spretni v risanju, te vezenine (aplikacije) iz kožuhov prerisali v naravni velikosti in označili barve. S tem bi mi bilo prihranjeno sedanje težavno in drago potovanje.

Ker bom oskrbel tudi zbirko pirihov (pisanic), na katerih so risani ornamenta z voskom ali pa so oškrabani, prosim, da mi pomagate tudi pri tem delu o domoznastvu. Pirihij naj se mi blagovolijo poslati zaviti v papir in vloženi v seno, pleve ali žaganje, da se ne pobijejo. Poštino plačam tu. Če se zahteva, jih potem, ko si jih prerišem, zopet vrnem. Seveda mi bo pa najbolj ustrezno, če se mi dopošljejo kar risbe. Posebno hvaležen bom, ako jih dobim kaj z Gorenjskega.

Za storjeno mi uslugo se že naprej kar najiskrenejše zahvaljujem. — Albert Sič, Ljubljana, Gradaška ulica 18.

Razpis. Na dvorazredni ljudski šoli v Spodnji Idriji se bo oddalo učno mesto za učiteljico. — Prošnje naj se pošljejo c. kr. okr. šolskemu svetu do 27. septembra.

Doklada »Slov. Učitelju«. Č. g. duh. svetnik Gustav Koller, župnik, Podraga na Vipavskem, 2 K; gdč. Kovač Marija, učiteljica, Trojana, 2 K; gdč. M. Jurjevčič, učiteljica, Ligojna, (ponovno) 1 K.

Nadomestno učiteljstvo.

Kamniški okraj: Kristina Pinteršič, supl., Vodice; Katarina Košica, prov. učit., Moravče.

Kočevski okraj: Pavla Pirker, supl., Loški potok.

Kranjski okraj: Ana Pilbach, supl., Kranj (dekl. šola); Angela Doležalek, supl., Železniki.

Krški okraj: Ana Jak, prov. vod., Vel. Podlog; Julija Baran, prov. učit., Kostanjevica.

Litijski okraj: Amalija Zajec, supl., Vel. Gaber; Josipina Komelj, supl., Višnja gora.

Ljubljana: Daniela Kališ, prov. učit., Ljubljana (III. mest. slov. deška petrazrednica); Božena Čermak, supl., lichtenturnska šola.

Ljubljanska okolica: Marija Čuk, supl., Vrhnika; Marija Prezelj, supl., Justina Hiti, zač. vod., Št. Jakob ob Savi.

Logaški okraj: Marija Grobner, supl., Cerknica.

Novomeški okraj: Alojzija Sever, supl., Hinje.

Radoljiški okraj: Ana Lazar, supl., Kropa.

